

ALEGERILE LUI IPPOCRAT. CONSIDERAȚII ASUPRA VOCABULARULUI UNUI VECHI TEXT MEDICAL

1. La începutul secolului al XVIII-lea, în contextul dezvoltării generale a culturii în limba română [1], sunt organizate, la București, în cadrul Academiei domnești de la Sfântul Sava, primele cursuri de medicină.

Necesități didactice și/sau nevoi practice imediate, apărute în condițiile înființării, în aceeași perioadă și în același oraș, a primelor spitale la Colțea și la Pantelimon, fac ca texte de bază din domeniul medicinei să capete haină românească. Cel mai important dintre acestea, *Aforismele* lui Hipocrate, scriere cu largă circulație în epoca medievală nu numai în spațiul european [2], a fost transpus în limba română din neogreacă [3], după ce vestita lucrare hipocratică fusese trecută din elină în greaca vorbită de Marcu Porphyropulos (numit și Cipriotelul), decanul Academiei domnești bucureștene [4].

Versiunea în limba română a textului, intitulată *Alegerile lui Ippocrate* (în urma echivalării, parțial greșite, a cuvântului plurisemantic ἀπόφθεγμα "sentință, precept", titlul grecesc al scrierii, prin unul dintre corespondentele sale posibile, dar mai puțin așteptate, datorate sinonimiei dintre *sentință* "aforism, cuvinte alese" și *alegere*), s-a păstrat în două copii, ambele având o organizare a materiei diferită de edițiile clasice ale *Aforismelor* (*alegerile* "aforismele" sunt grupate în opt *tăieri* "capitole", șapte consacrate unor anumite tipuri de afecțiuni [5], iar a opta constituită din *alegeri adaose*, fiecare *tăiere* fiind precedată de o introducere sintetică numită *arătare*).

Cea mai veche dintre copiile cunoscute ale vechii scrieri medicale românești face parte din miscelaneul ieșean care conservă prima versiune a *Ceasornicului domnilor*, traducerea făcută de Nicolae Costin după *Horologium principum*, datorat spaniolului Antonio de Guevara. Scrise pe ultimele 12 file ale manuscrisului nr. VI-1 din fondurile Bibliotecii Universitare din Iași, ce a aparținut o vreme lui Grigore al II-lea Ghica, voievod al Moldovei, *Alegerile* par să fi fost copiate (probabil de două persoane distincte) în deceniile de mijloc ale secolului al XVIII-lea sau în cele imediat următoare [6].

Copia mai nouă a scrierii, conservată în ms. rom. 1840, achiziționat de Biblioteca Academiei Române din fondurile de carte aflate cândva în posesia episcopului Dionisie al Buzăului, a fost, foarte probabil, alcătuită în ultimul deceniu al veacului al XVIII-lea [7]. (Hârtia pe care este copiat miscelaneul academic, produsă în morile venețiene până în anul 1805 și având filigranul "tre capelli" însoțit de inițialele C_GS, a fost utilizată constant pentru scrierea unor documente emise între anii 1771 și 1783 [8].) Este un manuscris cu o scriere mai îngrijită decât aceea din copia aflată în miscelaneul ieșean, datorat unui singur copist, parte a unei interesante culegeri de scrieri medicale [9]. (În afară de traducerea *Aforismelor* lui Hipocrate, ms. rom. BAR 1840 cuprinde o *Adunare de câteva doftorii mai îndemânaticе*, mai multe rețete privind inclusiv valoarea terapeutică a unor fructe, și un ghid de specialitate, scris în grecește, despre teoriile tratamentelor medicale și chirurgicale.)

Alegerile lui Ippocrate, primul text medical cult scris în limba română, urmat abia la începutul secolului al XIX-lea de primul tratat românesc de medicină, intitulat *Meșteșugul doftoriei* [10]

prezintă o importanță aparte pentru istoria terminologiei medicale în limba română. Vechimea traducerii (plasată de unii cercetători în primele decenii ale veacului al XVIII-lea [11]), dar îndeosebi absența, în momentul alcătuirii sale, a unei tradiții românești în domeniu (anterior în manuscrisele românești erau transcrise, inițial separat și apoi, din secolul al XVIII-lea, în “colecții” speciale, exclusiv rețete medicale [12]) fac ca soluțiile propuse pentru denumirea părților corpului, a afecțiunilor acestora și a mijloacelor de tratament utilizate să aibă relevanță pentru stabilirea modalităților de transformare a unei terminologii de factură populară în una științifică, precum și pentru evaluarea influenței exercitate de limbile de cultură ale vremii asupra unei variante funcționale a vechii române literare (stilul științific și tehnic), aflat, după 1700, în plin proces de individualizare și de specializare [13].

2. Fiind un text de medicină generală, destinat diagnosticării afecțiunilor cel mai frecvent întâlnite și prezentării primelor tratamente recomandate în cazul acestora, *Alegerile lui Ippocrat* atestă, prin cele mai vechi manuscrise cunoscute, un vocabular medical a cărui componentă de bază o constituie denumirile părților corpului [14]. Sunt astfel consemnate cuvinte până astăzi uzuale la nivelul limbii vorbite: *bășacă* “vezică” IV, 20 (și *bășica udului* “vezica urinară” VII, 39), *boașe* “testicule” III, 18, IV, 38, *buric* IV, 20, *buze* VIII, 8, *cap* III, 27, *carne* “mușchi” VII, 22, *coapse* IV, 20, *coastă* I, 12, *degete* VIII, 8, *dinți* III, 22, *ficat* V, 62, *gâlci* “ganglioni” (~ *la încheieturi* IV, 68, ~ *după urechi* III, 22), *gât* III, 17, *grumaz* IV, 67, *gură* III, 18, *încheieturi* “articulații” IV, 34, *mațe* “intestine” VI, 29 (*maț subțire* VI, 45, *mațul cel drept* V, 62), *nas* VIII, 8, *nări* III, 27, *obraz* VII, 8, *ochi* III, 27, *pânțece* I, 2, 15, *picioare* VIII, 8, *piept* V, arătare, *piiiale* VIII, 8, *plămâni* V, arătare (și *plomuni* III, 26), *pleupi* “pleoape” VI, 54, *prapor* “peritoneu” VII, 49, *rânichi* III, 27, *splină* III, 19, *șăzut* IV, 38, *șold* VI, 42, *tâmpole* VIII, 8, *trup* I, 3, *unghii* VIII, 8, *urechi* VI, 30, *vine* “vene” VI, 1, *zgârci* “tendon” VI, 46. Sunt astăzi mai puțin sau deloc folosite chiar în vorbirea populară *vi<n>trichel* “vintre, pânțece” VI, 45 și *zgău* “uter” V, 11, cândva general utilizat, iar o serie de termeni, respectiv de sintagme aveau, la nivelul epocii, o certă proveniență cultă (fiind împrumuturi neologice, calcuri sau creații de tip savant): *căușurile zgăului* “labiile vulvei” V, 11, *cercul capului* (sau *cingătoarea capului*) “diafragmă” VI, 45, *clinii spinării* “mușchi dorsali” VII, 42, *dinți câinești* “canini” III, 22, *gura zgăului* “vulvă” V, 16, *împrejurul inimii* “diafragmă” VII, 48, *măduha spinării* V, 55, *nodătura spinării* “coloana vertebrală” VII, 42, *partea cea născătoare* “organul genital al femeii” V, 56, *pojghiță* “membrană” VII, 27, *stomah* VII, 14, *țeava udului* “uretră” IV, 41, *vase* “intestine” I, 3, “vene” I, 2.

Afecțiunile, numite *boale* I, 8, II, 49 sau *patimi* I, 4, 12, respectiv simptomele acestora, numite în text *semne arătătoare* II, arătare, *semne mai înainte cunosătoare* II, arătare (vezi și *semne cunosătoare mai înainte* IV, arătare), respectiv *semne semuitoare* IV, arătare, sunt și ele denumite în primul rând prin cuvinte preluate din vorbirea populară a epocii, multe fiind conservate până astăzi ca termeni medicali populari: *amărăciune* (~ *a gurii*) IV, 5, *aprinderi* “febră” V, 57, *arsuri* “febră” III, 26, *asurzeală* IV, 27, *brâncă* “erizipel” V, 13, *bube* II, 18, *durere* (~ *de inimă* IV, 5; vezi și *durori de picioare* “reumatism” VI, 39 sau *durerea picerilor* VI, 40), *fierbințeală* “febră” II, 36 (vezi și *fierbințeala frigurilor* I, 11), *friguri* “malaria” IV, 73, *furnicel* “furuncul, abces” IV, 59, *gâlbănare* “icter” IV, 58, *gârbovire* “cașexie, slăbire extremă” IV, 27, *greață* V, 18, *gușter* “angină” III, 9, *încuiere* “constipație” VII, 17 (și *încuierea pânțecelui* III, 19), *încurcarea mațelor* “ocluzie intestinală” VII, 14 (vezi și *învârtejirea mațelor* III, 19), *junghi* “nevralgie” I, 12, *leșănare* “lipotimie” V, 52, *limbrici* (~ *lungi* “tenia” III, 23, ~ *rătunzi* “ascarizi” III, 23), *mâncărime* “prurit” VI, 51, *năduh* “astm, dispnee” III, 19, *năucire* “ipohondrie” VII, 54, *negi* III, 23, *opăreală* (~ *la boașă* “eritem inghinal” III, 18), *pecingine*

“eczemă” III, 17, *piatră* (~ *la rinichi* “litiază renală”) IV, 40, *puroi* IV, 35, *putreziciune* “stare septică a unui organ” III, 9 (~ *de boasă* “cancer de prostată” III, 18), *scurtă* “adenită” IV, 59, *spetire* “lumbago” III, 19, *spurc* “urticarie” sau “furuncule” III, 17, *tremurare* “spasme” II, 36, *trânji* “hemoroizi” III, 26, *tuse* IV, 19, *umflături* “flegmoane” III, 23, *urdinare* “diaree”, III, 9, *vărsare* “vomă” III, 14 (vezi și ~ *de sânge* “hemosialemeză” VII, 13, ~ *de venin* III, 26), *vânt* (~ *pântecelui* “flatulență” IV, 62). Nu lipsesc împrumuturile neologice, provenite de regulă din neogreacă: *carchin* “cancer” VI, 52, *cataroi* “apoplexie” II, 48, *dambila* “apoplexie” (~ *cea vârtoasă* II, 48, ~ *cea slabă* II, 48), *epilepsie* III, 9, *flegmă* (~ *albă* “edem generalizat” VII, 15), (*i*)*dropică* “hidropizie” III, 19 (vezi și ~ *uscată* IV, 20), *lepră* “pelagră” III, 17, *materie* (~ *coaptă* “puroi” V, 1), *melanholie* “tip de afecțiune psihică” III, 14. *oftică* “tuberculoză” III, 13, *troahnă* “guturai” II, 39, și calcurile, cu bază greco-latină: *lunătăcie* “menstruație” III, 28, *umezeală* “secreție” (*umezeli crude* I, 22, ~ *cleioase* IV, 72, ~ *coapte* IV, 15, ~ *veninoase* II, 18). Foarte numeroase sunt, dovadă a dificultăților întâmpinate în identificarea și numirea unor afecțiuni, sintagmele terminologice: *arsura plămânilor* „congestie pulmonară” VII, 23, *albăstrimea ochilor* “glaucom” III, 27, *astupare în gât* “astm, angină” III, 19, *bășicătură de gură* “herpes febril” III, 18, *brânca cea fără rană* “erizipel” V, 57, *dăzlegarea pântecelui* “dizenterie” III, 16, *drojdia udului* „litiază” IV, 30, *frig zguduitor* “frisoane” VII, 37, *grunjuri de sânge* “cheaguri de sânge” VII, 39, *împietrire de pânțe* “constipație” III, 10, *înghesuire la plomuni* “peripneumonie” III, 26 (vezi și *strâmtorarea plămânilor* III, 26), *înțepenirea trupului* “apoplexie” V, 15, *nelesnirea udului* “retenție de urină” VI, 25, *pojar cu rane* “eczemă” III, 17, *rană târătoare* “bubă neagră, umflătură vânătă la încheieturi” V, 56, *râia de bășică* “psoră” IV, 40, *scuipare de sânge* “hemoptizie” VII, 23, *strecurarea udului* “retenție de urină” III, 10, *tâmpirea vederii* “ambliopie” III, 27.

Destinația de bază a *Alegerilor lui Ippocrate*, îndrumar de medicină generală și de diagnostic, face ca numărul termenilor care numesc tratamente sau mijloace de înlăturare a efectului unor afecțiuni să fie, în ansamblu mic. Cuvintele cu această utilizare medicală înregistrate în *Alegerile lui Ippocrate* provin, ca și în cazul domeniilor lexicale prezentate anterior, în primul rând din vorbirea populară: *afumare* (~ *de mirezme* “(probabil) aromaterapie” V, 32), *ardere* “cauterizare” VI, 20, *curățire* “dezinfectare” VII, 13, *dășărtare* “purgație” I, arătare, *privegheri* III, 21, *tăiere* “(operare prin) incizie” VI, 20, *tămăduire* II, 7, *tigve* “ventuze” V, 31, și mult mai puțin din limbile de cultură ale epocii: *dietă* I, 4, (vezi și *dieta cea umedă* I, 16), *doftorie* V, 57 (vezi și *doftorii curățitoare* “purgative” I, 20, *doftorii întăritoare* “fortifiante” I, 20), *eleor* “spânz, iarba lui Tatin” IV, 16. Puțin numeroase sunt de asemenea, în acest domeniu, sintagmele terminologice: *cele răcoritoare* “medicamente antipiretice” VII, 12, *cele strângătoare* “medicamente antidiareice” VII, 12, *curățenie de vărsături* “antivomitiv” IV, 7, *lăsare de sânge* VI, 25, *pravilă de cumpănirea hranei* “regim alimentar” I, arătare, *sclivisirea mașelor* “clismă” VI, 11, *slobozire de sânge* VI, 1.

Dovadă a nesiguranței manifestate în utilizarea unor termeni și a caracterului incipient al procesului de constituire a unui vocabular medical de specialitate, textul *Alegerilor lui Ippocrate* consemnează existența a numeroase și uneori cuprinzătoare serii de sinonime, cel mai adesea sinonime totale: *ardere* – *arsură* – *fierbințeală*, *astupare în gât* – *sugrumare în gât*, *cataroi* – *dambila*, *cercul capului* – *cingătoarea capului*, *curgerea muierească* – *lunătăcie*, *dietă* – *pravilă de cumpănirea hranei*, *frig zguduitor* – *răceli în friguri*, *împietrire de pânțe* – *încuierea pântecelui*, *încurcarea mașelor* – *învârtejirea mașelor*, *înghesuire la plămâni* – *strâmtorarea plămânilor*, *lăsare de sânge* – *slobozire de sânge*, *nelesnirea udului* – *strecurarea udului*, *scuipare de sânge* – *vărsare de sânge*.

În schimb, structurile terminologice explicative au atestări practic accidentale, faptul fiind la rândul lui semnificativ pentru absența unor stratificări terminologice (în fond și acesta este un indiciu al caracterului incipient al procesului de constituire a unei autentice terminologii medicale): *belciug, adică urdinare cu sânge și cu mucii "dizenterie"* VII, 20, *elevorul, adică iarba lui Tatin* IV, 16, *mațul cel drept sau zgăul* V, 62, *scivisirea mațelor, adică neținerea* VII, 17.

3. Vocabularul medical utilizat în *Alegerile lui Ippocrate*, prima scriere cultă din domeniul medicinei transpusă în limba română după un original neogrecesc, arată, potrivit informațiilor furnizate de cele mai vechi copii ale sale, că traducătorul, deși avea cunoștințe de anatomie și de medicină curativă, nu pare să fi fost un specialist în domeniu. Importanța cercetării textului constă, în aceste condiții, nu atât în stabilirea exactității cu care a fost transpusă în limba română o scriere medicală celebră, cât îndeosebi în identificarea soluțiilor propuse pentru crearea unei terminologii de specialitate aflate cu certitudine la începuturile constituirii sale.

Componenta populară a vocabularului medical prezentat în paginile anterioare, care se dovedește a fi extrem de bogată, face trimitere de regulă la părțile corpului, respectiv la afecțiunile cunoscute (și denumite) de către vorbitorul fără pregătire de specialitate. Pentru numirea unor boli mai puțin cunoscute sau pentru unele referiri la organe ale corpului sau la părți ale acestora pentru care lipseau, din vorbirea curentă, numele specializate, s-a făcut apel la împrumut sau la calc, de regulă semantic, dar mai ales la traducerea prin numeroase și interesante îmbinări de cuvinte, ce se constituie în autentice sintagme terminologice. Nu lipsesc, desigur, traduceri aproximative și chiar câteva interesante invenții lingvistice, creatoare uneori de dificultăți în identificarea afecțiunii la care se face referire.

Dincolo de importanța avută pentru cunoașterea unei etape din istoria terminologiei medicale în limba română, *Alegerile lui Ippocrate* își dovedesc însă pe deplin utilitatea și în completarea informațiilor privitoare la vocabularul limbii române literare vechi. Multe cuvinte, aparținând până astăzi lexicului de bază sau vocabularului medical popular, sunt folosite aici cu sensuri absente din izvoarele parcurse pentru întocmirea marelui *Dicționar al Academiei*, iar altele, și ele destul de numeroase, se află aici la prima și nu o dată chiar la unica lor atestare.

NOTE

- [1] Vezi N. A. Ursu, *Formarea terminologiei științifice românești*, București, 1962; Ion Gheție (coordonator), *Istoria limbii române literare. Epoca veche (1532-1780)*, București, 1997, p. 281-292, 472, și, special pentru secolul al XVIII-lea, Ion Gheție, Gh. Chivu (coordonatori), *Contribuții la studiul limbii române literare. Secolul al XVIII-lea (1688-1780)*, [Cluj-Napoca], 2000, p. 288-290, 318-329.
- [2] Au fost inventariate 140 de manuscrise grecești, 232 latinești, 70 scrise în arabă și 40 în ebraică *Aforismelor* lui Hipocrate.
- [3] Se păstrează mai multe manuscrise neogrecești ale textului în diverse biblioteci din România. Vezi pentru lista acestora, Paul Cernovodeanu, Nicolae Vatamanu, *Alegerile lui Ippocrate - prima traducere în românește a Aforismelor lui Hipocrate*, în *Trecut și viitor în medicină. Studii și note*, sub redacția dr. G. Brătescu, București, 1981, p. 121-124.
- [4] Vezi Paul Cernovodeanu, Nicolae Vatamanu, *art. cit.*, p. 121.
- [5] *Tăierile* sunt precedate de o introducere în care este descrisă materia abordată în *alegeri*. Într-o interpretare modernă, această materie privește, în ordine, fiziologia, patologia, semiologia și terapeutica.
- [6] Vezi, pentru diverse datări ale acestei prime copii, I. Serafincean, *Alegerile lui Ippocrate, manuscris medical românesc de la începutul secolului al XVIII-lea*, Ediție îngrijită și prefațată de Francisc Kiraly, Arad, 1997, p. 14, 34; N. A. Ursu, *Formarea terminologiei științifice românești*, p. 131; Gabriel Ștrempel, *Notă asupra ediției*, în Nicolae Costin, *Ceasornicul domnilor*, București, 1976, p. XLVI; Paul

- Cernovodeanu, Nicolae Vatamanu, *art. cit.*, p. 125; N. A. Ursu, Despina Ursu, *Imprumutul lexical în procesul modernizării limbii române literare (1760-1860)*, I, Iași, 2004, p. 358, II, Iași, 2006, p. 12.
- [7] Cf. Gabriel Ștrempel, *Catalogul manuscriselor românești. BAR*, II, București, 1983, p. 76.
- [8] Vezi, pentru detalii asupra hârtiei ms. rom. BAR 1840, Paul Cernovodeanu, Nicolae Vatamanu, *art. cit.*, p. 127.
- [9] Vezi, pentru descrierea cuprinsului miscelaneului, Gabriel Ștrempel, *Catalogul manuscriselor românești. BAR*, II, p. 76.
- [10] Scrierea, păstrată la Biblioteca Academiei din București sub cotele ms. rom. 933, respectiv ms. rom. 4841, poartă pe fila inițială a celui de al doilea tom titlul *Meșteșugul doftoricesc*. Este o traducere făcută de Ștefan Vasile Episcopescu după manualul de practică medicală scris în neogreacă, la 1760, de către medicul Ioan Adami. Pentru datarea textului la începutul veacului al XIX-lea, iar nu în jurul anului 1760, cum s-a crezut multă vreme, vezi N. A. Ursu, *Meșteșugul doftorii, primul tratat de medicină în limba română, tradus din grecește de doctorul muntean Ștefan Vasile Episcopescu, între anii 1805-1817*, în „Limba română”, LV, 2006, nr. 5-6, p. 403-416.
- [11] Paul Cernovodeanu, Nicolae Vatamanu, *art. cit.*, p. 129.
- [12] Prima rețetă este consemnată în cadrul așa-numitului *Codice al popii Bratul* (manuscrisul, alcătuit în anii 1559-1560, se păstrează la Iași, în fondurile „Casei Dosoftei”), iar cea dintâi culegere cunoscută (“pentru toate boalele, la care ce tămăduire trebuie”), cuprinsă în ms. rom. BAR 2183, a fost întocmită în 1777, de Ioachim Bărbătescu. Vezi pentru alte detalii, Gh. Chivu, *Stilul celor mai vechi texte științifice românești (1640-1780)*, IV, *Stilul textelor medicale*, în „Limba română”, XXX, 1981, nr. 3, p. 221-222.
- [13] Vezi Gh. Chivu, în *Contribuții la studiul limbii române literare. Secolul al XVIII-lea (1688-1780)*, [Cluj-Napoca], 2000, p. 318-329.
- [14] Am folosit pentru ilustrare exemple extrase din copia cea mai completă a *Alegerilor lui Ippocrate*, păstrată în ms. rom. BAR 1840 (text editat în Paul Cernovodeanu, Nicolae Vatamanu, *art. cit.*, p. 138-179). Pentru a permite însă corelarea formelor selectate cu cele existente în copia manuscrisă păstrată la Iași (editată de I. Serafincean în volumul *Alegerile lui Ippocrate, manuscris medical românesc de la începutul secolului al XVIII-lea*, Iași, 1977, tipărit postum, la Arad, în 1997), după fiecare cuvânt ilustrat am indicat cu cifre romane tăierea și, cu cifre arabe, alegerea în care acesta a fost utilizat.

BIBLIOGRAFIE

- Paul Cernovodeanu, Nicolae Vatamanu (1981), *Alegerile lui Ippocrate – prima traducere în românește a Aforismelor lui Hipocrate*, în *Trecut și viitor în medicină. Studii și note*, sub redacția dr. G. Brătescu, București, p. 111-181.
- Gh. Chivu (1981), *Stilul celor mai vechi texte științifice românești (1640-1780)*, IV, *Stilul textelor medicale*, în „Limba română”, XXX, nr. 3, p. 221-231.
- Nicolae Costin, *Ceasornicul domnilor de Antonio de Guevara*, Traducere în limba română de ~, Ediție critică și studiu de Gabriel Ștrempel, București, 1976.
- Ion Gheție (coordonator) (1997), *Istoria limbii române literare. Epoca veche (1532-1780)*, București.
- Ion Gheție, Gh. Chivu (coordonatori) (2000), *Contribuții la studiul limbii române literare. Secolul al XVIII-lea (1688-1780)*, [Cluj-Napoca].
- I. Serafincean (1997), *Alegerile lui Ippocrate, manuscris medical românesc de la începutul secolului al XVIII-lea*, [Iași, 1977], Ediție îngrijită și prefațată de Francisc Kiraly, Arad.
- Gabriel Ștrempel (1983), *Catalogul manuscriselor românești. BAR*, II, București.
- N. A. Ursu (1962), *Formarea terminologiei științifice românești*, București.
- N. A. Ursu (2006), *Meșteșugul doftorii, primul tratat de medicină în limba română, tradus din grecește de doctorul muntean Ștefan Vasile Episcopescu, între anii 1805-1817*, în „Limba română”, LV, nr. 5-6, p. 403-416.
- N. A. Ursu, Despina Ursu (2004, 2006), *Imprumutul lexical în procesul modernizării limbii române literare (1760-1860)*, I- II, Iași.

RÉSUMÉ

LES CHOIX DE HYPOCRATE. CONSIDÉRATIONS SUR LE VOCABULAIRE DE LA TRADUCTION D'UN TEXTE MÉDICAL ANCIEN

Le vocabulaire médical employé dans Les choix d'Hippocrate, la première écriture culte du domaine de la médecine transposée en langue roumaine d'après une version originale néogrecque au cours du XVIIIème siècle, contient une composante populaire extrêmement riche qui renvoie, d'habitude, aux parties du corps, respectivement, aux maladies connues (et appelées) par le locuteur sans formation et connaissances de spécialité. Pour l'appellation de certaines maladies moins connues ou pour quelques références aux organes du corps ou aux parties de ceux-ci, pour lesquels les dénominations spécialisées manquaient du langage courant, le traducteur fait appel à l'emprunt ou au calque, généralement sémantique, mais surtout, à l'équivalence des termes de la version originale à l'aide de nombreuses et intéressantes combinaisons de mots qui deviendront des syntagmes terminologiques authentiques. Il y a aussi, bien sûr, les traductions approximatives et même quelques inventions linguistiques intéressantes qui créent, parfois, des difficultés à identifier la maladie à laquelle on fait référence. Dû à un traducteur qui, même s'il avait quelques connaissances d'anatomie et de médecine curative, ne semblait pas avoir été spécialiste dans ce domaine, le texte est intéressant, non pas seulement pour avoir établi l'exactitude avec laquelle a été transposée en langue roumaine une écriture médicale célèbre, mais aussi pour avoir identifié les solutions proposées pour la création d'une terminologie de spécialité qui, certainement, se trouvait aux débuts de sa constitution. Au delà de l'importance qu'a eue cette écriture pour la connaissance d'une étape de l'histoire de la terminologie médicale en langue roumaine, le livre Les choix d'Hippocrate prouve aussi, pleinement, son utilité pour la complétion des informations référant au vocabulaire de l'ancienne langue roumaine littéraire.

Mots clés : *vocabulaire médical, l'ancienne langue roumaine littéraire, inventions linguistiques.*